

**BUGUNGI DAVRDA CHET TILINI O'QITISHNING ASOSIY
DOLZARB MUAMMOLARI VA ZAMONAVIY TAHLILI**

Yuldosheva Mamura Baxtiyarovna

Toshkent davlat transport universiteti

“Chet tillari” Kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim sohasidagi yutuq va kamchiliklari haqida gap borganda bu bevosita o'qitish mazmuniga borib taqaladi. Ma'lumki, bugungi kunda har qanday fan o'qitilishi uchun belgilangan maqsadga ko'ra, uning mazmuni tanlanadi. Hamda ularni o'rganish uchun zarur bo'lgan innovatsion texnologiyalar foydalanish usulari keltirilgan.

Kalit so'zlar: Chet tili, pedagogik mahorat, interfaol metodlar, fan, texnika, Chet tili ommalashtirish, zamonaviy texnologiyalar, zamonaviy usul, innovatsion texnologiya, texnologik vositalar, usullar,

Kirish. Bugungi kunda chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishlar kundan kunga oshib bormoqda. Zamonaviy avlod vakillari monolingual bo'lib qolishni xoxlashmaydi. Ayniqsa shiddat bilan rivojlanib borayotgan ingliz tili butun dunyoni butun bir global jamiyatga aylantirdi. Barcha sohalar biznes olamidan tortib ta'lim, ishlab chiqarish, axborot va dasturlash tillari ingliz tilida olib borilyapti. Biz esa albatta xar qanday tilni qisqa muddat ichida o'zlashtirishni va ona tilidek gapirishni xoxlaymiz. Dunyo olimlari bu masala ustida anchadan beri bosh qotirishmoqda. Quvonch bilan aytish mumkinki, ushbu muammolar yechimini topishda ancha ilg'or tajriba va yutuqlarga erishildi. Ushbu maqola har qanday chet tilini o'qitishdagi zamonaviy 3 usul haqida bo'lib tilni o'qitishda ham o'rganishda ham shubhasiz qo'l keladi. Biroq har qanday usulni qo'llashdan avval o'zingizda kuchli istakni shakllantira olish va maqsad qo'yish zarur. Aks xolatda sizga hech bir metod yordam bermaydi. Stiven Kovi takidlaganidek “ Maqsadsiz yashash bu mashinani nomalum tomonga tumanda haydash deganidir. Qayoqqa borishni bilmaysan ammo vaqt va yo'l o'taveradi”. Xurmatli mushtariylardan esa quyidagi usullarni qo'llashdan avval qaysi tilni qancha muddatda o'rganish uchun aniq maqsad qoyib olishingizni so'raymiz. Hayotimizni ta'lim sohasidagi yutuq va kamchiliklari haqida gap borganda bu bevosita o'qitish mazmuniga borib taqaladi. Ma'lumki, bugungi kunda har qanday fan o'qitilishi uchun belgilangan maqsadga ko'ra, uning mazmuni tanlanadi. Uni o'zlashtirish uchun unga mos metodlar tanlanadi. So'ngra o'quv vositalari va nihoyat, bularga mos ravishda o'qitish shakli tanlanadi. Biz fanni, jumladan chet tilini o'qitishda va tinglovchiga yetkazib berishda ba'zi qiyinchiliklarga duch kelarkanmiz, ularga sababchi bo'lgan omillarni ko'rib chiqishimiz joiz. Avvalo tanlangan

adabiyotlarga e'tibor qaratish kerak. Masalan, texnik yo'nalishlarda xalqaro ta'lim standarti bo'yicha talabga javob beradigan darslik va adabiyotlarning yo'qligi shular jumlasidandir. Ilm-fan jadal taraqqiy etayotgan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimlari vositalari keng joriy etilgan jamiyatda o'quv adabiyotlarining yangi avlodini yaratish, ularni tayyorlash borasidagi ilmiy-uslubiy, tashkiliy va moliyaviy masalalarni hal qilish, uzluksiz ta'lim tizimida Kadrlar tayyorlash milliy dasturi maqsadlariga erishishni ta'minlashga qaratilgan choralarni ishlab chiqishni talab qiladi. Sifatli o'quv adabiyoti nafaqat o'rganuvchilarning qiziqishini oshiradi balki yetarlicha tayyorgarlikka ega bo'lmagan o'qituvchilarning kamchiliklarini ham bartaraf qiladi. Boshqacha aytganda hatto ta'lim oluvchilarni sifatli darslik bilan o'qitayotgan oddiy o'qituvchi ham yaxshi o'qituvchiga aylanishi mumkin. YA'ni, yaxshi o'qish ham, samarali o'zlashtirish ham o'quv adabiyoti bilan chambarchas bog'liqdir. Shuningdek, yaratiladigan o'quv adabiyotlarining mazmuni ta'lim olish, yangi bilimlarni o'quv adabiyotlaridan mustaqil izlab topish ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. O'quv adabiyotlarning mazmuni erkin fikrlash, olingan bilimlarni bosqichma-bosqich boyitish, mukammallashtirib borish, mustaqil ta'lim olish, yangi bilimlarni o'quv adabiyotlardan izlab topish ko'nikmalarini hosil qilishni ta'minlashi kerak.

Fan, texnika, san'at, sayyohlik, xalqaro aloqa va xalqaro ishlarda keng qo'llanilayotgan tillar ilg'or tillar bo'lib, bugungi kunda dunyoning aksar davlatlarida chet tili sifatida o'qitilishi tilning faqat o'z davlati chegaralaridagina emas, balki boshqa millatlar va madaniyatlar bilan o'zaro aloqada bo'lishini, uni samarali tarzda tan olinishi va o'rgatilishi uchun ko'proq o'rganilishini anglatadi. Xorijiy tillardan xususan ingliz tilini chet tili sifatida o'qitishning zamonaviy ta'lim metodlari ishlab chiqilgan bo'lishiga qaramasdan, o'zlashtirishning o'ziga xos muammolari mavjud. Maqolada shu muammolar haqida fikr yuritimiz.

An'anaviy o'quv jarayonida asosiy omil bu pedagogning faoliyati hisoblansa, pedagogik texnologiyada birinchi o'ringa ta'lim jarayonidagi talabalarning faoliyati qo'yiladi. Shunday ekan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy kilish, xorijiy hamda hamdo'stlik davlatlaridagi pedagogik texnologiyalardan foydalanib, o'zimizning zamonaviy pedagogik texnologiya tizimini vujudga keltirish borasida amalga oshirilayotgan ishlarni umumlashtirish va amalda qo'llash uchun quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Demak o'quv jarayonidagi tanlangan metod ham guruhdagi talabalar bilimini hisobga olgan holda ishlanishi kerak. Agar tanlangan metod orqali talaba ijodiy ishlasa, guruh faol bo'lsa, mavzuni tahlil qila olsa, bu har ikki tomonning ko'zlangan maqsadidir. Fanda o'ziga xos qo'llash kerak va mumkin bo'lgan texnologiyani tanlashda o'qituvchi o'z mahorati va imkoniyatiga tayanadi. Pedagogik texnologiyalarni qo'llashdan maqsad – darsni qiziqarli va samarali o'tkazish, talabalarning fanga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, bilimni mustahkamlash, shuningdek talaba va o'qituvchi munosabatlarini to'g'ri

tashkillashtirishdir. Bunda natijaga erishish uchun o'qituvchi biror texnik vositadan yoki tarqatma materiallardan, o'yinli mashqlardan, jumboqli savollar va shunga o'xshashlardan foydalanishi mumkin, lekin buning uchun xonaning, guruhning holatini, ya'ni talabalar sonini, ularning imkoniyatini, bilim saviyasini hisobga olishi zarur. Agar o'qituvchi uchun samarali, lekin talabaga tushunarsiz yoki bilimiga nisbatan qiyinlik qiladigan, vaqt hisobga olinmagan pedagogik texnologiya natija bermaydi, shunday ekan bu har tomonlama o'ylab qo'llanilishi kerak bo'ladigan texnologiyadir. Yuqoridagi holatlarni inobatga olgan holda chet tili darsida ham bir necha yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish mumkin. Ta'lim jarayonida pedagog mavzu yoki matnni o'rgatish rejasini tuzar ekan, ushbu rejada talaba faoliyati o'z aksini topmog'i, vazifalarni bajarish uchun talabaga beriladigan ko'rsatmalar, yuzaga kelgan bilish mashaqqatini hal qilishda ularning shaxsiy manfaatdorligi hisobga olinishi lozim. Jahon tajribasiga tayanadigan bo'lsak, so'nggi yillarda Yevropa mamlakatlarida keng ommaviylik tusini olgan o'qitish metodlaridan biri kichik guruhlarni tashkillashtirish. Guruhlarga berilgan vazifalar bosqichma-bosqich navbatlanishi ya'ni galma-gallanishi lozim. Ta'lim yunalishi va pedagogik maqsad hamda vazifalardan kelib chiqqan holda bunday guruhlar aralash bilimli (a'lo, yaxshi, qoniqarli) talabalar orqali shakllantiriladi va unda barcha talabaning galma-gal ishtiroki talab qilinadi. Bu esa o'quvchi-talabaga ham o'z ijodini namoyish qilishga, munosabatga kirishishida, o'z fikrini bayon qilishiga va xatolarini anglashiga yordam beradi. Ta'lim mazmunini o'zlashtirishda talabalarning bilim saviyasi, o'zlashtirish darajasi, ta'lim manbai, didaktik vazifalarga muvofiq va munosib ravishda quyidagi interfaol metodlar qo'llaniladi. Interfaol metodlar - bu jamoa bo'lib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib, ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu metodlarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchi-talabalarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi.

Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, o'quv-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan o'z o'rnida foydalanish talabalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishlarini orttiradi, bilish faoliyatini faollashtiradi, o'quv-tarbiya jarayonining samaradorligi yuqori darajada bo'lishiga imkon yaratadi.

REFERENCES

1. Chet tili o'qitish metodikasida zamonaviy metodlar. Z. Sanaqulov, B. Juraboyev. 2021. www.ares.uz 2. Teens English 7. Pupil's book.
2. Отабоева, М. Р. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / М. Р. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36–37. — URL: <https://moluch.ru/archive/138/39058/> (дата обращения: 27.04.2020)
3. Yuldasheva, M. B. (2020). HISTORY OF THE ENGLISH UZBEK TRANSLATION. Theoretical & Applied Science, (3), 11-14.

4. Yuldasheva Ma'Mura Bahtiyarovna (2020). The organization of the mental lexicon. *Наука, образование и культура*, (1 (45)), 44-45.
5. Bakhtiyarovna, Y. M. (2022). RELATION OF COMPARATIVE STYLISTICS WITH TRANSLATION THEORY
6. Bakhtiyarovna, Y. M. THE ROLE OF CULTURAL AND STYLISTIC ASPECTS IN LITERARY TRANSLATION.
7. YO'LDOSHEVA, M. (2022). БАДИЙ ТАРЖИМАНИНГ ЛИНГВОСТИЛИСТИК ВА ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК АСПЕКТЛАРИ.
8. YO'LDOSHEVA, M. (2022). Портрет тасвирлаш бадий каҳромонни LITERARY таржимада қайта ифодалашнинг асосий усули сифатида
9. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). TALABALARNI ILM-FANGA JALB ETISHDA TA'LIM TIZIMI MODERNIZATSIYASI. *PEDAGOGS jurnali*, 25(2), 118-121.
10. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). ABDULLA AVLONIYNING PEDAGOGIK QARASHLARINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. *World scientific research journal*, 11(1), 60-65.
11. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). PROS AND CONS OF DISTANCE EDUCATION TODAY TASHKENT STATE TRANSPORT UNIVERSITY. *World scientific research journal*, 11(1), 76-80
12. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. *Экономика и социум*, (3-1), 273-277.
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=45770178>
13. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. *Экономика и социум*, (3-1), 273-277.
14. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
15. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
16. Adilovich, Nosirov Rashod. "THE STRATEGIC VALUE OF EDUCATION FOR THE DEVELOPMENT OF SCIENCE AND TRAINING OF PROMISING PERSONNEL POTENTIAL." (2022): 183-186.
17. Nosirov R. THE PLACE AND ROLE OF THE MASTER AMIR TEMUR IN WORLD HISTORY // *Uzbek Scholar Journal*. – 2022. – Т. 9. – С. 203-205.
18. Nosirov, R., & Mamajanova, G. (2022). International Ratings and Index Indicators of the Republic of Uzbekistan. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 4, 86-88.
19. Носиров Р. А. ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ ЭТНИК ШАКЛЛАНИШИ // *Uzbek Scholar Journal*. – 2022. – Т. 9. – С. 198-202.
20. Adilovich, Nosirov Rashod, and Yuldashev Bakhtiyar Ergashevich. "Structural and functional approaches to the development of the social sector: Reform and prospects." *European Journal of Molecular and Clinical Medicine* 8.1 (2021): 1388-1396.